

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: *Isus Navin 24,15*

Središte proučavanja: *Isus Navin 24; 1. Mojsijeva 12,7; 5. Mojsijeva 17,19; 5. Mojsijeva 5,6; 1. O carevima 11,2.4; 2. Timotiju 4,7.8*

Knjiga Isusa Navina završava se govorom u kojem Isus Navin poziva narod da zauzme stav. Nakon dugog i intenzivnog života, Isus Navin je spreman da završi svoju misiju. U prvom delu obraćanja, reči Isusa Navina su Jahveove reči, kada govori o tome šta je Bog učinio za Izrailj još od poziva Avrama (Isus Navin 24,1–13). Koristeći 19 glagola u prvom licu, Bog pojačava pasivnu ulogu Izrailja u ovom poduhvatu, za razliku od ponovljenog korišćenja drugog lica „ti/vaš“ da opiše Izrailj.

Drugi deo govora počinje prilogom „sada“ (*atta*), uvodeći poslednji poziv Isusa Navina na odgovor, apel narodu da iskoristi svoju slobodu izbora. Sledi ceremonija obnove zaveta, tokom koje se postavljaju dva svedoka: sam narod i još jedan kameni spomenik. Dok još uvek odzvanjaju reči s kraja knjige 5. Mojsijeva, dijalog između Isusa Navina i naroda postavlja tenziju između dve putanje: jedne prema usklađenosti, stabilnosti i jedinstvu, a druge prema nelojalnosti, neizvesnosti i dezintegraciji. Na ovakvim raskrsnicama nalazi se svaka pojedinačna odluka. Isus Navin svoj izbor jasno iznosi u središtu poglavlja: „Ja i dom moj služićemo Gospodu“ (Isus Navin 24,15).

Knjiga se završava sa tri groba (Isus Navin 24,29–33). Beleška o poslednjem počivalištu Josifovih ostataka zatvara ciklus koji je započela 1. Mojsijeva. Poput smrti Arona i Mojsija u knjizi 5. Mojsijeva, smrt Isusa Navina i Eleazara označava kraj jedne ere. U nepoznatim vodama ovog novog doba, Izrailj se može pouzdati u Božju nepokolebljivu posvećenost Njegovim obećanjima.

Drugi deo: Komentar

Ponovo u Sihemu

U Bibliji je geografija istovremeno i teologija. Božija promisao o dovođenju Izrailja u Sihem radi obnove saveza nije slučajna. Vekovima pre toga, Jakov je bio u Sihemu kada mu se javio Bog i uputio ga da ode u Vetilj (1. Mojsijeva 35,1). Pripremajući se za put, Jakov je podsticao svoje ukućane: „Bacite tuđe bogove što su u vas, i očistite se i preobucite se“ (1. Mojsijeva 35,2). Narod je poslušao, predavši sve svoje strane bogove i ukrasno prstenje, koje je bilo zakopano pod hrastom. Kao rezultat toga, kazna Božja je bila na stanovnicima Hanana, sve dok Jakov nije stigao u Vetilj da sagradi oltar u čast Jahveu (1. Mojsijeva 35,3–7). U Vetilju, Bog je ponovo potvrdio svoje obećanje Jakovu u poznatim terminima:

„Ja sam Bog svemogući; rasti i množi se; narod i mnogi će narodi postati od tebe, i carevi će izaći iz bedara tvojih. I daću ti zemlju koju sam dao Avramu i Isaku, i nakon tebe sjemenu tvojemu daću zemlju ovu“ (1. Mojsijeva 35,11.12).

Isto tako, Isus Navin promoviše duhovni preporod, potvrđujući Božju posvećenost obećanjima koja je dao. Dok stoji na zakopanim idolima, on podseća

Izrailj na opasnost idolopoklonstva i važnost vernosti. U ovom trenutku, deca Izrailja su na istoj raskrsnici. Sihem je mesto odluke, mesto za gledanje u budućnost, bez zaboravljanja prošlosti. Takav izbor bi odredio ne samo individualnu, već i kolektivnu sudbinu Izrailja. Uklanjanje stranih bogova u Sihemu učvršćuje jedinstveni identitet Jakovljevog doma. Pitanje u vreme Isusa Navina bilo je da li će Izrailj ostati Izrailj ili ne.

Ja ili mi?

Jedna od razlika u pogledu na svet, između savremenog zapadnog društva i društva u biblijsko vreme jeste odnos individualne i zajedničke ličnosti. U vremenskom smislu, individualni izbori su se uvek posmatrali u vezi sa celom zajednicom. Ovaj pojam je očigledan u tekstu Isus Navin 24,6, u kome Bog kaže: „A kad izvedoh iz Misira *oce vaše, dođoše na more*“ (italik dodat), iako mnogi prisutni još nisu bili rođeni kada se izlazak odigrao.

Viler Robinson je bio prvi naučnik koji je primenio koncept „zajedničke ličnosti“ na biblijski tekst. Koncept, koji potiče iz engleskog prava, odnosi se na „činjenicu da se grupa ili telo može pravno smatrati kao pojedinac, koji poseduje prava i dužnosti pojedinca“. – J. W. Rogerson, „Corporate Personality“, *The Anchor Bible Dictionary* (New York: Doubleday, 1992), str. 1156. Robinson koristi termin u dva značenja: zajednička odgovornost i zajedničko predstavljanje. Iako je kritikovana zbog nedostatka preciznosti i korišćenja (sada) zastarelih antropoloških principa, Robinsonovu ideju ne treba u potpunosti zanemariti. U biblijskim studijama, njegov koncept je na odgovarajući način ažuriran kao „zajednička solidarnost“, što se odnosi na „oscilaciju ili recipročni odnos između pojedinca i zajednice koji je postojao u semitskom umu. Čin pojedinca nije samo individualni čin, jer utiče na zajednicu i obrnuto. Pojedinac je često predstavnik zajednice i obrnuto“. – G. K. Beale, *The Right Doctrine From the Wrong Texts? Essays on the Use of the Old Testament in the New* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 1994), str. 37.

Zajednička solidarnost nije samo neosporna stvarnost koja stoji iza biblijskog teksta – i još uvek je živa u mnogim društvima koja danas naglašavaju međuzavisnost, konformizam i jak porodični identitet – već i osnovna pretpostavka biblijske tipologije. U stvari, ona je u središtu jevanđelja. Posmatrano iz drugog ugla, iako nismo odgovorni za Adamov greh, njegov neuspeh je otvorio vrata zlu, čiji uticaj niko osim Hrista nije mogao da obuzda na razumljiv način. Kao što kaže Pavle, „zato kao što kroz jednoga čovjeka dođe na svijet grijeh, i kroz grijeh smrt, i tako smrt uđe u sve ljude, jer svi sagriješiš“ (Rimljanima 5,12). Gledajući s pozitivne strane, Hristova pobjeda kao novog Adama, predstavnika novog čovečanstva, donosi uticaj dobra i mogućnost pobjede za sve: „Ako jedan za sve umrije, to dakle svi umriješ“ (2. Korinćanima 5,14). Pavle dopunjuje ovu ideju govoreći: „Zato dakle kao što za grijeh jednoga dođe osuđenje na sve ljude, tako i pravdom jednoga dođe na sve ljude opravdanje života“ (Rimljanima 5,18).

Individualna sloboda

U kontekstu privremenih blagoslova i prokletstava saveza, Bog se nikada nije bavio svojim narodom pojedinačno. Novozavetna slika crkve kao tela Hristovog ukorenjena je u ovom društvenom shvatanju. U Starom zavetu, zbir pojedinačnih odluka uvek je uticao na narod u celini. Ovaj koncept je očigledan u Danilovoj molitvi, u kojoj on traži oprostenoje za grehe koje nije lično počinio (Danilo 9).

Međutim, Sveto pismo jasno potvrđuje vrednost slobode pojedinca. Prema Jezekilju, „koja duša zgriješi ona će umrijeti, sin neće nositi bezakonja očina niti će otac nositi bezakonja sinovljega; na pravedniku će biti pravda njegova, a na bezbožniku će biti bezbožnost njegova“ (Jezekilj 18,20; uporedi sa 5. Mojsijeva 24,16). Sa tačke gledišta večnosti, Bog će se nama baviti pojedinačno. Možemo se suočiti sa posledicama greha drugih, ali ne i sa njihovom krivicom.

Završni govor Isusa Navina predstavlja ovu tenziju između kolektivnog i individualnog identiteta. Dok u kolektivnom smislu pominje Božja dela otkupljenja u prošlosti i aludira na Božja dela presude u budućnosti, on se obraća pojedincu. Ovu individualnu slobodu treba shvatiti unutar granica saveza. U stvari, sloboda bez forme je vakuum. Ljudi mogu odlučiti da li će se venčati, ali kada pristanu da se venčaju, oni su vezani granicama bračnog saveza. U praktičnom smislu, nekontrolisana sloboda se pretvara u ropstvo.

Izraženo biblijskim jezikom, važno je napomenuti da se oslobođenje od ropstva naziva iskupljenjem, a ne slobodom. Kada je Izrailj napustio Egipat, nije se radilo samo o mogućnosti da bira da li će služiti ili ne, već o slobodi izbora kome će služiti. U stvari, „Izazov Isusa Navina učvršćuje slučaj da su oni koji *postaju* Izrailj oni koje je izabrao i spasao Jahve. Oni koji *ostaju* Izrailj su oni koji biraju i služe Jahveu“. – Mark Ziese, *Joshua* (Joplin, MO: College Press Publishing Company, 2008), str. 383. U tom smislu, „sloboda je stanje koje nastaje nakon što je Bog delovao da ukloni sve prepreke – društvene, duhovne (greh i smrt), ekonomske i institucionalne – koje blokiraju našu svrhu dobijenu pri stvaranju. Ova svrha je da znamo, volimo, obožavamo i uživamo u Bogu zauvek.“ – Esau McCaulley, „Freedom“, in Douglas Mangum, ed., *The Lexham Theological Wordbook*, Logos Edition (Bellingham, WA: Lexham, 2014).

Sloboda je najmoćniji dar koji Bog daje svojim stvorenjima. Međutim, kako pokazuje ljudska istorija, ona je i najopasnija jer se može zloupotребiti, sa strašnim posledicama. Bog je, u suštini, ljubav, a ljubavi nema bez slobode. Dakle, nije poenta da li imamo slobodu, već kako ćemo iskoristiti ovaj neverovatan dar. Ovo pitanje obrađeno je na kraju Knjige Isusa Navina.

Treći deo: Primena u životu

Izazov slobode

Nije lako biti slobodan. Ova ideja je demonstrirana u istoriji Izrailja, koga je Bog odveo u pustinju da nauči suštinu slobode. Iako je ovaj period bio produžen, pustinjska škola nije bila predviđena da traje više od godinu i po dana – otprilike za period između izlaska iz Egipta i dolaska u Kadeš Varniju (2. Mojsijeva 19,1; 4. Mojsijeva 10,11; 5. Mojsijeva 1,2).

1. Zašto moramo da naučimo kako da koristimo slobodu?

2. Ako ste roditelj, razmislite kako možete da naučite svoju decu da koriste svoju slobodnu volju. Razgovarajte o svojim idejama.

3. Kako teške okolnosti mogu da podstaknu naše učenje?

Idolopoklonstvo danas

Razmotrite sledeću definiciju idola koju je predložio Martin Luter u svom komentaru na prvu zapovest u svom Velikom katihizisu: „Poverenje i vernost srca stvaraju i Boga i idola... Čega god da se vaše srce drži i čemu veruje, to je zaista vaš Bog“. – Martin Luther, *Luther's Large Catechism*; preveo John Nicholas Lenker (Minneapolis, MN: Luther Press, 1908), str. 44. Idolopoklonstvo je bilo osnovno obeležje kulture u biblijska vremena. Zaista, to je bila stalna pretnja Božjem narodu, koja je na kraju odvela Izrailj i Judu u ropstvo.

Iako, kao adventista sedmog dana, ne obožavate statue bogova, kako idolopoklonstvo i dalje može biti pretnja vašoj veri?

Kraj

Poput knjige 5. Mojsijeva, Knjiga Isusa Navina završava se upućivanjem na mesta sahranjivanja. Čini se čudnim želja da se knjiga koja se pretežno bavi pobedama zaključi ovakvim detaljima.

1. Šta mislite, zašto se knjiga završava na ovaj način?

2. Kakvu poruku o prirodi vođstva i Njegovoj kontinuiranoj kontroli nad istorijom Bog prenosi?

3. Kako bi ova poruka mogla da utiče na vaš pogled na vođstvo i božanski nadzor nad crkvom?